

Rudar izhaja trikrat na mesec in sicer prvi, drugi in četrti četrtlet v mesecu z datumom naslednjega dne. Naročnina za celo leto 4 K, pol leta 2 K in četrt leta 1 K. Posamezne številke po 10 v.

RUDAR

Reklamacije so proste poštnine. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani Ilirska ulica 22, drugo nadstropje.

..... Glasilo slovenskih rudarjev.

Konec stavke v pruski Zgornji Šleziji.

Razcepljenost se nad rudarji maščuje!

Stavka rudarjev v Pruski Šleziji je izgubljena. Poklicno združenje poljskih rudarjev je pozvalo rudarje naj gredo zopet na delo. Žalostna zgodovina te stavke jasno izpričuje, kako je za rudarje nad vse škodljivo, ako so razcepljeni na več organizaciji, bodisi narodnostne ali verske. Ta slučaj zopet nad vse jasno dokazuje, kam pridejo rudarji in kaj pomenijo, ako niso združeni skupno vsi le v eni veliki močni organizaciji.

V Zgornji Šleziji je vposlenih 120.000 rudarjev, izmed katerih je »baje« včlanjenih v poklicnem združenju poljskem 30.000. Poklicno združenje poljskih rudarjev je, to bodi povedano, organizacija ki jo komandirajo poljski narodnjaki. Nemška zveza rudarjev, ki jo vodijo socialni demokratje, ima v tem revirju le štiri tisoče članov. Nekaj tisoč rudarjev pa je v obeh klerikalnih tukaj obstojčih organizacijah — v krščansko strokovni organizaciji in v katoliškem strokovnem odseku — organiziranih. Večina tukaj vposlenih rudarjev ni sploh v nobeni organizaciji. Ko je poklicno združenje poljsko pred nekaj tedni stavko sklenilo, so ga vse druge tri organizacije svarile, rekli so poljskim narodnjakom, da prvič: denarna sredstva, ki jih ima poljsko združenje za boj s premogovnimi magnati so premajhna; drugič pa so svarili radi tega, ker je bil trenoten čas za boj jako neugodno izbran. Neugoden trenotek je bil v resnici, kajti zaradi preteče vojne nevarnosti so se bile uprave železnic in tovarne v času pred napovedjo stavke s premogom močno založile. Svarilo v ti smeri je bilo tem bolj opravičeno, ker je bilo razvidno, da občutno pomanjkanje premoga vsled velikih, nakopičenih zalog v doglednem času ni moglo nastati.

Ali navzlic vsem in kakor videti jako utemeljenim svarilom, so poljski narodnjaki pred tremi tedni stavko razglasili. Zveza rudarjev (je Nemčiji to kar naša Unija) in krščanska organizacija ste pozvali svoje člane k solidarnemu nastopu, to je, da se morajo tudi oni priklopiti stavki in ustrajati v njej toliko časa, dokler bodo vstrajali oni, ki so jo napovedali. Nasprotno pa je katoliški strokovni odsek svojim članom priklopiti se stavki naravnost kar prepovedal. Pozival jih je, naj gredo med stavko na delo in izvršujejo delo stavkokazov. Temu pozivu se je pridružila tudi katoliška duhovščina; pridigovala je po cerkvah, da je stavka greh, in je s svojim nastopom ta duhovščina s pomočjo ene ji vdane klerikalne organizacije dosegla, da je izmed 120.000 šlo 50.000 rudarjev na delo. Poklicno združenje poljsko pa, ki se je pred stavko širokoustila, da bo tudi podpirala neorganizirane, ni mogla izplačati podpore niti svojim članom. Tekom tritedenske stavke so člani narod-

njaške poljske organizacije dobili vsega skupaj po tri do deset mark na podporah in poleg tega vsak po eno nakaznico za — en liter mleka. Narodnjaški poljski voditelji so uvideli, — seveda prepozno — da vpičo takih razmer na kako zmago misliti ni, zato so potem, ko je stavka trajala tri tedne morali s stavko brez, da bi bili dosegli najmanjšega uspeha, prenehati! Pred enim letom so rudarji izgubili velik boj, ki je bil grandiozno započet na Westfalskem. Takrat so tamkaj proklamirali stavkolomstvo krščanski. Sedanje gibanje pa se je razbilo ob slabotnosti poljskih narodnjakov. Jako žalostne izkušnje izgubljenih bojev rudarjev pač dovolj jasno kažejo, da se morajo tudi oni, ako se bodo hoteli proti močnemu in enotnemu premogovnemu kapitalu boriti z uspehom, organizirati v eni veliki močni organizaciji, ne ozraje se na vero in narodnost.

Če se ob tej priliki v tem pogledu ozremo nekoliko na naše razmere v Avstriji, tedaj vidimo, da tudi pri nas skušajo klerikalci ribariti z namenom, vsejati med rudarje seme nesloge. Je pač iz stališča gospodov v duhov. talarjih razumljivo, posebno še, ako upoštevamo, da je cerkev kot taka in njeni posamezni poglavarji v veliki meri pri velikem kapitalu soudeležena. Da pa se tej gospodi, ki se združuje tudi z judi ne bo krajšal profit, za to skuša potom svojih položnih kaplanov in fajmoštrov delati zgago in razdor med rudarji. Najlepši dokaz temu je razmerje med rudarji v Nemčiji, kjer se je klerikalna organizacija razcepila. Velik del tamošnjih rudarjev, ki so bili preje včlanjeni le pri eni klerikalni organizaciji se je od nje odcepilo, kjer so prišli na vse zadnje tudi ti zaslepljeni do prepričanja, da uganja cerkvena gospoda delavsko politiko le v svojo korist. Nam sloven. rudarjem je po tolikih britkih izkušnjah naših sotrpinov v Nemčiji pot pač jasno začrtana. Naše geslo bodi: proč s klerikalnimi in narodnjaškimi frazami!

Rudarji, agitirajte med svojimi tovariši za pristop v strokovno organizacijo, in širite povsod „Rudarja“ in „Zarjo“.

Premogovna industrija in delavstvo.

Koncentracija (osredotočevanja) produkcije v velikih podjetjih in s tem kapitala v rokah posameznikov, ni dosedaj doseglo v nobeni panogi človeškega dela tako velikanskega obsega kakor ravno v rudarstvu. V uvodu erfurtskega programa nahajamo sledeče stavke: »Gospodarski razvoj meščanske družbe vodi s naravno silo malo obrt, koje podlaga je za-

sebna lastnina proizvodnih sredstev delavca, v propast. Ta razvoj, ki dosledno odločuje delavca od njegovih proizvodnih sredstev, povzroča, da postaja delavec nič posedujoči proletarec, med tem ko postajajo proizvodna sredstva monopol v rokah male peščice kapitalistov. Roko v roki z monopolizacijo proizvodnih sredstev (orodje, stroje) se izpreminjajo uničena mala podjetja v velika podjetja, ročno orodje se razvija in spreminja v stroje. Sploh opažamo ogromno naraščanje produkcije človeškega dela.« To prerokovanje se je že, kar se tiče rudarstva, do pičice uresničilo, tudi pri nas v Avstriji, kjer se je izmed vseh evropskih držav kapitalizem razvijal najpočasneje.

Ako kdo nazira na premogovno industrijo, tako kakor se dandanes nam kaže, tedaj nam enostavno odgovori, da si premogovno produkcijo drugače niti predstavljati ne moremo, kakor v obliki velikega podjetja, z uporabo modernih strojev. Da, to je tisti fakt (resnica), ki ga je rodil razvoj in ki se ga ne da zatajiti, temveč se ga mora smatrati kot sam ob sebi razumljiv tako, kakor bo sčasoma sam ob sebi razumljiv v vseh ostalih proizvodnih oziroma industrijskih panogah in konečno se bo tudi smatralo za samo ob sebi razumljivo, kadar bodo vsa proizvodna sredstva iz rok posameznih kapitalistov prešla kot skupna lastnina v roke družbe.

Ampak navzlic temu, da nazirajo na dosseglo stopnjo, kar se tiče produkcije premoga, sodobni udeleženci na nekaj kot samo ob sebi razumljivega, žive še danes ljudje, ki se spominjajo še na takozvane »ročne jame« (Handschachten), iz katerih se je izpravljalo nakopani premog s pomočjo kolovrata in vrvi tako kakor na primer vlečejo še dandanes na kmetih vodo iz vodnjakov. Mnogi podjetni kmetovalec, ki je videl, da se na njegovem zemljišču nahaja premog, je pustil izkopati jamo, iz katere je na označeni primitivni način izpravljaj premog, katerega je s svojo živino potem vozil na prodaj. Časi, ko se je produkcija premoga vršila na ta način, so seveda že popolnoma minili. Toda, na mestu stare produkcije je nastopila nova: premogovni revirji so zastavljeni z velikimi premogovnimi podjetji, ki se poslužujejo najnovejših iznajdb moderne tehnike. A vzlic vsemu temu produkcija premoga skrajne točke razvoja od daleč še ni dosegla. Navzlic velikemu napredku sedanje premogovne industrije, je pri njeni produkciji udeleženo še zelo mnogo kapitalističnih interesentov. V kolikor nam je bilo to mogoče, smo sestavili statistiko, oziroma pregled delniških družb, ki so pri produkciji premoga udeleženi. Iz pregleda, ki smo ga posneli po »Kompasu« (letni finančni pregled za Avstro-Ogrsko) je tudi razvidno, kje imajo te družbe svoje sedeže, in koliko akcijskega kapitala posamezna družba ima. Ta statistika nam kaže sledeče razmerje:

LISTEK.

Angel rudarjev.

V Ameriki živi sodruginja Jones, žena, ki je takorekoč vse svoje življenje posvetila agitaciji in organizaciji tamošnjih rudarjev. Ameriškim rudarjem se je sodruginja Jones, ki je jako simpatična, vsled svoje bistroumnosti in junaškega značaja tako prikupila, da jo drugače ne imenujejo kakor svojega angelja, ali pa svojo mater Jones. Ob priliki neke rudarske stavke so oblastni sodruginjo Jones zaprli, dolžili so jo, da je stavkujoče rudarje hujskala k poboji. O tem slučaju in o sodruginji Jones ameriški »Proletarec« v svoji majski številki piše:

»Mati Jones«, katero pozna malone slednji angleško govoreči rudar oziroma premogar v Zedinjenih državah, se nahaja že tretji mesec v vojaških zaporih v Karlestanu, Virginija. Obdolžili so jo tiranski lastniki premogovnikov v Paint Creek distriktu, da je hujskala stavkujoče premogarje k pobojem. Sedaj čaka na obravnavo. Sodne oblasti — orodje premogovnih družb — se že kesajo, da so spravili »mamo«

na zatožno klop in ponujajo ji svobodo, ako na skrivnem odide iz države W. Wirginije. Ali mati Jones izjavlja, da ne gre nikamor, dokler je častno ne oproste.

Kdo je mati Jones?

Porodila se je na Irskem in stara je že okrog 75 let. Njeno dekliško ime je bilo Mary Harris. V Ameriko je prišla s starši še kot otrok. V 18 letu se je omožila s Harry Jonesom, kateri je bil mehanik v delavnicah Illinois Central železnice v Memfisu, Tenn. Leta 1892 je umrl njen soprog in trije otroci na legarju. Gospa Jones se je na to preselila v Pullman, blizu Čikage, kjer je odprla gostilno.

Leta 1894 je v Pullman izbruhnila znamenita stavka, katero je vodil Debs. Tedaj je gospa Mary Jones prvič stopila v zvezo z delavskim gibanjem. Pomagala je stavkujočim s tem, da jim je dajala brezplačno hrano in stanovanje. Izid te velepomembne stavke, ki je pripeljal Debsa v socialistično stranko, je tako vplival na energično vdovo, da je opustila gospodinjstvo in odslej posvetila svoje življenje izključno le delavskemu gibanju.

Obiskovala je mesta, kjer je bila kaka večja stavka in pomagala delavcem in bodrila jih v

boju za njih pravice. Zlasti je ljubila rudarje oziroma premogarje. Udeležila se je vseh velikih zgodovinskih stavk kot na primer stavke premogarjev v West Virginiji leta 1902 in stavke rudarjev v Coloradu leta 1903. V zadnji navedeni stavki je razvijala tako delavnost, da jo je guverner Peabody ukazal izgnati iz države. Poslal je četo miličnih vojakov v temni noči v hotel, kjer je stanovala in potegnili so jo iz postelje ter s silo odvedli na vlak, kateri jo je odpeljal čez mejo. Toda mati Jones se je vrnila nazaj še predno je bila stavka končana.

Prepotovala je vse južne in zapadne države in kadar ni sodelovala v aktivnem boju, je pa preiskavala in opisavala razmere delavcev in njihov rodbin. Veliko je tudi pomagala pri agitaciji zoper persekucijo meksikanskih političnih begunov v Arizoni ob času Diazove strahovlade.

Mati Jones, dasi že stara in sivih las, je bila do zadnjega časa polna mladeniške sile in ognja. Starost sama niti naporno delo zadnjih dvajsetih let je ni upognilo. Neprestani burni doživljaji, potovanje in govorjenje na nešteti shodih, ki bi zdelo v tem času marsikaterega mladelega moža, je občudovaje vredno junaško ženo pomladilo in še bolj vsposobilo njenega duha za boj

Ime družbe	Sedež	Akcijski kapital kron
Kaolinski obrati v Zettlicah — delniška družba	Sedlec pri Karlov. varih	1,000.000
Avstrijska alpinska montanska družba	Dunaj	72,000.000
Mostecka premogovna družba	Dunaj-Most	16,000.000
Premogovniki za kamniti premog Bustehradsko-Rapicke železnice	Praga	8,000.000
Dukovsko-Podmokeljska železnica (trajni premog)	Dunaj	8,000.000
Severna, cesarja Ferdinanda železnica	Dunaj-Mor. Ostrava	156,473.625 ¹
Montanski obrati v Galiciji — delniška družba	Sierzsa	5,000.000
Premogovni obrati in industrija c. kr. priv. Graško-Köflaške železniške in premogovne družbe	Dunaj-Gradec	15,200.000
Društvo premogovne industrije	Dunaj	5,400.000
Lankoviška premogovna kompanija	Pichling-Dunaj	780.000
Montanski in industrijski obrati preje J. S. Starek	Dol. Rychnov-Dunaj	10,800.000
Severočeška premogovna družba	Most-Dunaj	12,000.000
Avstrijska rudniška in fužinska družba	Dunaj	35,000.000
Praška železarska industrijska družba	Dunaj-Praga	36,000.000
Rosicka rudniška družba	Dunaj-Brno	10,800.000
Družba privilegirane avstro-ogrske železnice	Dunaj-Budimpešta	110,000.000
Trboveljska premogokopna družba	Dunaj	9,800.000
Zapadno češko rudniško delniško društvo	Dunaj	15,000.000
Delniška premogovna družba v Hartu	Dunaj	3,500.000
Falknovsko-egerska rudniška družba	Dunaj	4,500.000
Mitterberška akcijska družba za kopanje medene rude (Kuter)	Dunaj	2,100.000
Schwadowitzerška rudniška družba	Dunaj	1,840.000
Ostravska premogokopna delniška družba	Brno-Pol. Ostrava	6,000.000
Bleiberška rudniška družba Union	Celovec	5,000.000
Češka trgovska družba	Praga	5,000.000
Montanska akcijska družba v Pragi	Praga	3,000.000
Prva avstrijska premogokopna družba Monte Promina	Trst	2,512.600
Sobotinška in Stefanska rudniška fužinska akcijska družba	Sobotin (Morava)	3,000.900
Dukovsko premogokopno društvo	Draždani-Teplice	M. 4,600.000
Nemško-avstrijska rudniška družba (v tej je zapopadena tudi družba bruhovalskih rudnikov)		12,188.550

Iz navedene statistike je razvidno, da je pri avstrijski premogovni industriji udeleženo 31 akcijskih (delniških) družb. Navedene družbe pa so pri celotni produkciji udeležene le z 80 odstotki, kar dokazuje, da se poleg njih nahajajo tudi še drugi premogovni podjetniki. Pri ostalih 20 odstotkih je v veliki meri udeležena država sama, v ostalem pa posamezni, zasebni posestniki premogovnikov.

Pri celotni produkciji kamenitega premoga ki je leta 1912 znašala 155,911.187 metrskih stotov, so bili kar se tiče zasebnih podjetnikov udeleženi: Baron Rotšild pri 10 obratih s 24,097.000 metr. stoti, Grof Vlček pri 4 obratih s 6,555.681 metr. stot., Baron Gutmann pri štirih obratih s 10,189.000 metr. stot., Grof Lariš pri 4 obratih s 10,617.720 metr. stot., Zvečina pri 1 obratu z 875.225 metr. stoti. Skupaj pri 23 obratih z 52,334.626 metr. stoti.

Poleg akcijskih družb je torej pri rudnikih za kameniti premog udeležen zasebni kapital približno s 150 mil. kron ali z drugimi besedami rečeno: Udeležba zasebnih podjetnikov pri produkciji kamenitega premoga znaša več kakor ena tretjina celotne produkcije.

Med temi privatniki in akcijskimi družbami razsaja sedaj finančna vojna, seveda tiha in nekrvava. (Konec prih.)

Blaiberška rudokopna družba Union na Koroškem.

Nebesa so imela končno tudi usmiljenje z akcionarji blaiberške rudokopne družbe Union, in so poslala tudi na te gospode izdaten, blagodejen dež v obliki mastnih dividend. V dijame-tralnem nasprotju z nevaležnimi rudarji, ki so se vsak dan lahko pod zemljo zabavali, za kar so vrhu tega še dobivali vsakih štirinajst dni »plačo«, so morali ubogi akcionarji v potu svojega obraza v svojih vilah, menjaje enkrat na obali sredozemskega morja v dolgočasnem brezdelju z od lakote krulečimi želodci celo leto čakati. Končno je prišlo vrsta tudi na te reveže, in bodo tudi oni za dolgo čakanje v

¹ Na rudnikih.

sladkem brezdelju, bogato poplačani. Kako radi bi se bili podvrgli kruti torturi in žrtvovali vsak dan vsaj eno uro delu — ki naj ga po njihovem nazoru drugače hudič vzame — in strigli kupone. Toda neusmiljenost previdnosti jih je pustila na to delo, po katerem so tako hrepneli, čakati, reci in piši, eno celo leto. No, za to pa so sedaj tem bolj zadovoljni.

Poročilo, ki ga je družba za leto 1912 izdala, pravi da se je na svetovnem trgu opažalo živahno povpraševanje po svincu.

Povpraševanje je bilo tako močno, da produkcija niti vsem naročilom zadostiti ni mogla, tako, da so se porabile vse zaloge in navzlic temu je nastalo na tržiščih splošno, občutno pomanjkanje svinca. Vse to je imelo za posledico, da je cena svincu na celi črti znatno »poskočila«, v Londonu na primer so se za dobavljeni svinec plačevale cene, kakršnih že po dolgih desetletjih ni bilo mogoče doseči.

Če vpoštevamo navedene podatke omenjenega poročila in primerjamo plače rudarjev v svinčenih rudnikih v Možicah, Črni in Blaibergu itd., ki so last te družbe, tedaj moramo nehote priznati, da je bil »blagoslov«, ki se je razlil na gospode akcionarje, precej izdaten. Čisti dobiček, ki ga je »Union« v tem letu dosegla, znaša 871.505 kron in 54 vinarjev in se bo od tega dobička delničarjem (akcionarjem) izplačala 80stotna dividenda v skupnem znesku 400.000 K. Ostali znesek celotnega dobička po mnenju upravnega sveta ni priporočljivo razdeliti, temveč se ga bo pod raznimi postavkami deloma preneslo na nov račun, deloma pa pridržalo. To se pravi: gospodje skrbe pravočasno, da jim po mastnem letu v prihodnjem morda ne bo treba stradati. Tako srečni seveda delavci niso, da bi položili za slabe čase kak vinar na stran, kajti njim so mastna leta v katerih se je produkt njihovega dela z visokimi cenami plačevalo, veljala le kot suha leta.

Seveda, tam kjer akcionarji zaslužijo, ne odidejo upravni svetovalci s praznimi rokami, tudi njim se da mala »napitnina« za njihov trud, ki ni s težko zaslužen plačo rudarjev v nobeni primeri. Naravno, vsaj je delo upravnih svetnikov znatno »težje in nevarnejše«, zato pa se jih mora tudi »primerno« plačati. Soglas-

no se je bilo sklenilo, dati upravnemu svetu za njegov trud 24.000 kron. In da ne bodo člani nadzorstva odšli praznih rok, se je tudi tem za njihovo trudapolno, težko in nad vse nevarno delo dalo vsakemu po 500 kron, in sicer brez vsakega ugovora. Ampak, kaj pomenijo te drobtinice napram zaslužkom rudarjev (?), ki vrhutega te njihove zaslužke še celo vsakih štirinajst dni v svoje malhe pobašejo!

Za enkrat je torej trudapolno, življenju nevarno in živčevje razburljivo delo — delitev čistega dobička — za eno leto zopet pri kraju. Ubogi delničarji bodo morali po svojih vilah in kopališčih v družbi gospej in gospodičen zopet celo leto lenobo pasti. Toda rudarji naj bodo uverjeni, da toliko časa, dokler es ne bo tudi pri njih na celi črti utrdila unijska misel, jim bodo gospodje kapitalisti blagohotno dovoljevali pretakati krvavi pot pri delu, žrtvovati vse veselje življenja, sonce in svetlobo ter kopati pod zemljo svinec, ki se potem v zlatih biserjih nabira in kopicji v železnih blagajnah teh nikdar sitih pijavk.

Kdo je pridelal ta čisti dobiček? — Rudarji. Komu prav za prav spada ta čisti dobiček? — Rudarjem. Zakaj se torej maste z njim drugi? I no, zato, ker ga rudarji nočejo. Ako bi ga hoteli, tedaj bi bili vsi do zadnjega organizirani v Uniji rudarjev in dobili bi ga v obliki poštenih plač.

Socialna politika.

V zadnji številki našega lista smo prinesli odgovor c. kr. okrajnega glavarstva v Slovenjem Gradcu na vlogo krajnega delavskega odbora v Velenju.

Krajni delavski odbor v Velenjem, da vstreže splošni želji delavstva pri velenjskem rudniku je namreč v omenjeni vlogi prosil, naj bi z ozirom na malenkostne podpore, ki jo tamkaj rudarji v slučaju bolezni od bolniške blagajne Združene splošne spodnje štajerske bratovske skladnice dobivajo, v kraju navadno dnevno mezdo dejanskim razmeram primerno reguliral, to se pravi povišal. Storil je to krajni delavski odbor s pomočjo rudarskega tajništva v Trbovljah, radi tega, ker se morajo potem na podlagi na novo določenih krajevnih, navadnih dnevnih plač, tem plačam odgovarjajoč pri bolniški blagajni omenjene bratovske skladnice, povišati tudi bolniške podpore oziroma takozvane bolniške šihte. Kaj je glavarstvo odgovorilo vemo, in da se je do kosti blamiralo, to tudi vemo. Ali odkrito moramo priznati, da je slav. c. kr. okrajno glavarstvo unikum v nepoznavanju delokroga, svoje kompetence in svojih dolžnosti. Ni preostalo nič drugega, nego da so preprosti delavci »drugače« tako vsevedne gospode na glavarstvu opozorili na tozadevne določbe zakona, iz katerih lahko razvidijo, da spada določevanje v kraju navadnih dnevnih mezd v njegov delokrog, ne pa v delokrog rudniškega glavarstva, katerega v Celju sploh ni. V Celju se nahaja le rudniški urad oziroma rudniški komisariat, ki pa nima, kar se tiče določevanja v kraju navadnih dnevnih plač prav nobene kompetence (pravice). Vrhu tega je ta rudniški komisariat celjski, v kolikor se tiče koristi rudarjev itak le na papirju, bolje rečeno marioneta Trboveljske premogovne družbe. Okrajno glavarstvo v Slovenjem Gradcu se torej pri rudniškem komisariatu v Celju k večjemu informira, drugega nič.

Vloga, ki jo je krajni delavski odbor tozadevno vnovič poslal na glavarstvo se glasi:

Slavno

c. kr. okrajno glavarstvo

v Slovenjem Gradcu.

Ker v kraju navadne dnevne mezde, ki služijo Združeni spodnje štajerski bratovski sklad-

proti kapitalizmu, kateremu je posvetila vse svoje ostalo življenje. Mati Jones je ob enem tudi navdušna socialistka; pri vsaki priliki je pomagala snovati nove organizacije. Mnoge rudarske organizacije ji plačajo dnevne kot organizatorici int o je ves njen zaslužek. Toda denarja nima; vse kar je imela in kar dobi, vse sproti izda za delavsko stvar. Doma nima; njen dom je povsod med delavci, kamor pride. Njen edini živeči sorodnik je brat, kateri je katoliški duhoven nekje v Canadi. Ona je tudi katoliška in skoro v vsakem svojem govoru citira izreke iz sv. pisma ko žigosa kapitaliste.

Mati Jones kot govornica je neizčrpna in neutrudljiva. Njen nastop na odru je nekaj veličastnega, ki mora navdušiti tudi največjega zakrknjenca. Njena mogočna postava, sivi lasje, velike, plameteče oči, njen čisti zvonki glas, ki ga zna mojstrsko povzdigniti kadar izraža ogorčenje — vse to razpali kri. Njene besede so je-klene in slikajoče. V vsakem njenem govoru se zrcali filozofija in poznavanje razmer. Govori o psihologiji ljudi in o ekonomskih fazah delavskega problema, a v isti sapi ožigosa z bodočim sarkazmom obstoječe krivice. Ni čuda, da si je osvojila srca vseh delavcev, ki so jo slišali in da ji delavci širom Amerike ne pravijo drugače,

kot »naša mati Jones« in rudarji na zapadu ji pravijo še posebej »naš angelj«. In ona je ponosna na ime »mati«.

In mati Jones, ena največjih delavskih bori-teljic, kar jih je do danes rodila Amerika, je končno postala žrtev barbarskega kapitalizma. »Mati« je polna moči in bojevitiga ognja, dokler uživa svobodo — toda zopora ne more prenašati. V zaporu gine njeno zdravje in odkar jo ima vojno sodišče v W. Virginiji v krempljih, poročajo, da je nevarno obolela. Ko jo je pred par tedni obiskal John K. Turner, poročevalec lista »Appeal to Reason«, izjavila je: »Še dva meseca naj bom tukaj, pa bo po meni«.

Sodrug Debs piše v zadnji številki »Appeal to Reason« pod naslovom »Prvi maj in mati Jones« sledeče:

»Mati Jones, proletarska junakinja, leži v vojaškem brlogu v sibirskem distriktu zapadne Virginije. Vsak rudar v W. Virginiji, Pennsylvaniji, Ohio, Indiani in v Illinoisu bi moral vreči od sebe orodje in priseči, da ne bo več za delo prijel, dokler ne bo mati Jones in tovariši na prostem, ki so oropani prostosti in s tem po-teptane njihove ustavne pravice.

Prvi maj ni samo dan govorov in slavja, temveč tudi dan dela!

Zločin, ki je izvršen nad materjo Jones in njenimi tovariši, je sramota za delavstvo cele Amerike. Ali so delavci že izgubili zadnjo iskro samozavesti in dostojanstva, da dopustijo, da drhal pijanih postavnih banditov vlačijo po zaporih, zasmehuje in žali častitljivo staro ženico, katera se je zadnjih dvajset let borila, in žrtvovala sleherno svojo uro le za delavske pravice? Ali ga ni sedaj delavca, da bi dvignil le prst v njeno obrambo?

Delavci v dotični državi bi morali kot en mož vreči od sebe orodje in zahtevati od oblasti, da na mah izpuste mater Jones iz ječe. Ako bi to ne pomagalo, tedaj bi se morali dvigniti kot en mož vsi rudarji v sosednjih državah in podpirati zahteve svojih bratov v W. Virginiji. To bi pa pomagalo. To je izvanredni slučaj in zato je potrebna izvanredna akcija. Druge poti ni.

Rudar, kateri bi ne hotel stavkati za svobodo matere Jones je propadlec, ki bi najbrže tudi svojo lastno mater pomagal obesiti!

Rudarji imajo v svojih rokah ključ od ječe kjer je zaprta mati Jones in drugega jim ni treba kot vrata odpreti.

nici za podlago za izplačevanje bolniške podpore, resničnim plačam delavcev od daleč ne odgovarjajo; in ker se od časa, od kar obstoji zakon o bolniškem zavarovanju, dotične prvotno določene v kraju navadne dnevne mezde še ni preuredilo, je nujno potrebno, da se nepotrebno preureditev navedenih plač čim preje reši. V tem smislu si dovoljuje podpisani krajevni delavski odbor po naročilu vs za slučaj bolezni pri Združenih spodnještajerski bratovski skladnici zavarovanih članov vnovič predložiti udano

prošnjo:

C. kr. okrajno glavarstvo blagovoli naj v smislu § 7, zakona z dne 30. marca 1888, državnega zakona števil. 33, ki vsebuje tozadevne določbe glede bratovskih skladnic, v kraju navadne mezdne plače pri Združenih spodnještajerski bratovski skladnici preurediti kakor sledi:

1. razred: Mladostni delavci do 16 leta starosti dnevna plača K 1.40, bolniška podpora K —.84.

2. razred: Izpravljaji, nabijalci, sprejemalci vozičev, učni kopači, delavci na rampah itd. v obče možki delavci stari nad 16 let, kojih plača ne doseže visokosti plače kopačev ali profesionalistov dnevna plača K 2.50, bolniška podpora K 1.50.

3. razred: Kopači in profesionalisti (okodelci) dnevna plača K 3.20, bolniška podpora K 1.92.

6. razred: Mladostne delavke do 16. leta starosti dnevna plača K 1.50, bolniška podpora K —.90.

7. razred: Ostale delavke dnevna plača K 1.70, bolniška blagajna K 1.04.

Nadalje naj c. kr. okrajno glavarstvo v smislu § 6, ods. 2, zakona z leta 1888, drž. zak. števil. 33 blagovoli potrebne stroške določiti kakor sledi:

A. Za člane:

- 1. razred K 28
- 2. razred K 50
- 3. razred K 64

B. Za članice:

- 6. razred K 30
- 7. razred K 34

Končno naj c. kr. okrajno glavarstvo blagovoli v svrhu izvedbe, preureditve v kraju navadnih dnevnih plač in pogrebščine, zaslišati oziroma k skupnemu posvetovanju povabiti: celoten odbor Združene spodnještajerske bratovske skladnice, vodjo c. kr. rudniškega urada g. Sefeldnerja v Celju in zaupnika rudarjev g. Ig. Siterja v Trbovljah.

Velenje, dne 19. maja 1913.
Za krajevni delavski odbor:
sledje podpisi.

Upamo, da se sedaj ne bo moglo okrajno glavarstvo več izgovarjati, da ne spada preureditev v kraju navadnih dnevnih mezd v njegov delokrog. Vsaj toliko muje naj si gospodje vzamejo in pogledajo v omenjenem zakonu dotične paragrafe, potem naj svoje prepočasno uradno kljuse nekoliko poženejo, da ne bo rešitev trajala zopet več mesecev, kakor je to bil slučaj zadnjič.

O sedanjih bolniških podporah pri Združenih spodnje štajerski bratovski skladnici se bomo pogovorili prihodnjič.

Rudarji, pozor pred sleparji!

Uprava cehe »Hoch-Emmerich« v Nemčiji pošilja v Avstrijo »birmovce«, med temi se nahaja tudi neki Vincenc Haas, ki ima posebni nalog potovati po planinskih deželah ter vabiti rudarje, naj bi šli v gori navedeno ceho delat. Razmere na tej cehi so tako slabe, da jo v splošnem imenujejo golobnjak, kjer se rudarji stalno menjajo. Le radi tega, ker je ta premogovnik na tako slabem glasu, ne morejo ti gospodje dobiti doma nobenih rudarjev, zato hočejo poskusiti svojo srečo pri nas. Rudarje vseh krajev nujno svarimo, naj ne bi se podali v kremplje tega kupčevalca z živim mesom. Kjer pa se pojavijo, naj se ga takoj naznani orožnikom, da se mu na ta način prepreči njegov umazani posel.

Tovariši v Nemčiji nas naprošajo, naj to javnosti naznanimo, da ne bodo brezvestni kupčevalci z dušami spravili nekaj avstrijskih rudarjev v nesrečo.

Zato pozor tovariši pred temi lopovi.

Gospodarski pregled.

Dobički kapitalistov.

Premogovno društvo v Duksu je »zaslužilo« v pretečenem letu 1.154.058,31 mark čistega dobička in po znatnih odpisih izplačalo 150dostotno dividendo. (V letu 1911 je izplačalo 14 odstotkov). Čisti dobiček sestaja: iz prenosa od lanskega leta v znesku 322.801,13 mark dobička iz podjetij na Češkem v znesku 316.064,27 mark in končno iz dobička, ki ga je vrgla trgovina v znesku 133.183,06 mark, kar da skupaj gori navedeno vsoto. Na nov račun bodo prenesli 325.222,88 mark, uradniškemu

podpornemu skladu pa bodo odkazali 100.000 mark.

Premogovna družba v Rošicah je lanskega leta napravila čistega dobička 783.923,22 K in bo na 2500 delnic (akcij) izplačala po 10 in pol odstotkov dividende. Pri tej družbi je bilo lanskega leta vposlenih 2516 delavcev in paznikov, ki so izkopalj 3.762.000 (za 177.000 več kakor leta 1911) metrskih stotov premoga. Od te množine je družba prodala 1.767.216 metr. stot. premoga, 870.446 metr. stot. briket, 464.524 met. stot. koksa in 14.473 metr. stotov premogovne moke. Razen tega je prodala tudi 6350 metr. stotov amoniumsulfata in 18.895 metrskih stotov tera.

Nemško - avstrijska rudniška družba. Čisti dobiček te družbe za leto 1912 znaša 2.186.095,19 mark (23.454,43 mark več kakor leta 1911). Iz njega bodo delničarjem v obliki 110dostotne dividende izplačali 1.650.000 mark. Produkcija premogovnikov, ki jih ima družba v Duksu, je znašala 2.595.206 ton. Prodano je bilo od te množine 2.346.822 ton. Produkcija Benauerskih premogovnikov pa je znašala 768.973 ton. Briket je družba napravila 262.383 ton.

Rudniška družba »Hibernija« je izkazala za zadnje četrtletje leta 1912 kosmatega dobička 3.539.977 mark, njen kosmati dobiček v prvem četrtletju 1913 pa znaša 4.607.090 mark. In ako še vpoštevamo, da je znašal kosmati dobiček te družbe v prvem četrtletju 1912 2.401.167 mark, tedaj vidimo, da je letošnji dobiček znatno višji, nampram zadnjemu četrtletju 1912 pa celo za 30 odstotkov. Seveda ne smemo pozabiti, da se je lansko leto vršila rudarska stavka, pri kateri je bila tudi »Hibernija« prizadeta.

Akcijska družba montanskih obratov izplača po znatnih odpisih od čistega dobička 277.960 kron 50dostotne dividende.

Akcijska industrijska družba za izdelovanje briket v Berlinu je za obdobje 1911—1912 napravila ne všteti odpise, 889.080 mark čistega dobička in bo izplačala dividende v višini 11 odstotkov.

Združene fužine »Laura« in »Kral«. Čisti dobiček, ki so ga te fužine v pretečenem letu dosegle, znaša po odpisih 9.027.601 marko. Za 2.279.794 mark več kakor leta 1911. Izplača šestodostotno dividendo.

Fužinsko društvo »Amnee — Friede« na Lotarinškem je napravilo leta 1912 čistega dobička 9.834.353 mark (za 3.011.813 mark več kakor leta 1911.) Izplačalo bode 12 odstotkov dividende.

Dopisi.

Smrtina žrtiev vsled brezvestne šlamparije, ki vlada v trboveljskem premogovniku. Iz Trbovelj se nam piše: Dne 30. maja je na zapadnem okrožju smrtno ponesrečil dolgoletni član skupine Unije rudarjev avstrijskih v Trbovljah, rudar Jernej Klanšek. Kakor običajno je krivda tudi tega slučaja v zistemu, ki mu po domače pravimo »le veliko fureta (zaloge)!« Ubogemu sodrugu vsled velikega priganjanja ni preostajalo nobenega časa, da bi bil odkop, v katerem je delal, tudi zavaroval s potrebnim lesenim ogrodjem. Odkop, ki je bil 4 in pol metra visok in čez 4 metre širok ter petnajst metrov dolg, se je vdrl, sodruga Klanška pa so kupi premoga zasuli. Zaslulo ga je ob 9. uri dopoldne in trajalo do 2. ure popoldne, predno so ga izgrebli. Nekaj minut so njegovi tovariši slišali klice na pomoč, ki pa so kmalu nato pod vdirajočimi se množinami vtihnili. Ko so Klanška izkopalj, je bila njegova glava vsa zmečkana. Dasi na podlagi rudniško policijskih predpisov, velikost odkopov ne sme presegati višine in širjave štirik metrov, se trboveljska premogokopna družba za vse to ne briga, pri srcu ji je ležeče »le veliko fureta«. Navzlic ropnemu delu v premogovniku in reparstvu človeških življenj, ki ga družba pod protektoratom rudniškega urada v Celju izvršuje, si umiva roke v nedolžnosti. Klanšek zapušča mlado vdovo in komaj štirinajst dni staro hčerko.

Istrija. Zdi se, da ima uprava tukajšnjega rudnika o potrebah rudarjev jako čudne pojme, ker drugače ne bi v zadnjem času zopet skušali delavce pri zaslužku kratiti. To postopanje je vzrok splošnim pritožbam, ki se jih sedaj po Idriji čuje. Gospoda pri upravi mora vendar sama vedeti, da draginja ni odnehala, in da v sedanjih časih niti misliti ni na njenjanje. Nasprotno, draginja je velika, in kakor vse kaže, bo še naraščala. Ako pa hoče c. kr. rudniška oblast varčevati, tedaj naj varčuje tam, kjer se kaj prihrani da, varčevati na račun in na stroške rudarjev, ki itak težko izhajajo ni na mestu.

Rudarjem pa, da ne bodo naletavali na gluha ušesa, priporočamo splošno in trdno organizacijo v Uniji rudarjev.

Leše. V nedeljo, dne 25. maja t. l. smo imeli pri nas posebno slavlje; obhajali smo petletnico obstoja naše skupine Unije rudarjev av-

strijskih. Udeležba pri celotni prireditvi je bila za tukajšnje razmere naravnost ogromna. Ob 2. uri popoldne zbrali smo se v gostilni gospoda Čopa v Lešah, od koder smo v sprevedu z rudarsko godbo na čelu odkorakli na slavnostni prostor gostilne gospoda Ramljaka. Ob 3. uri popoldne vršil se je tamkaj javen ljudski shod, katerega se je udeležilo 500 do 600 oseb. Poročevaliec, ki je bil sodrug Čobal iz Zagorja, je obširno razložil razvoj rudniškega kapitala ter proces produkcije na podlagi razvoja tehnike: Opozarjal je, da je vsacega posameznega rudarja dolžnost pridružiti se strokovni organizaciji. Ko je predsednik sodrug Vošank shod zaključil, se je pričela zabava, pri kateri je poleg godbe sodeloval tudi pevski zbor. Zabava je trajala pozno v noč, bili smo vsi židane volje. Prav gotovo pa je, da bomo z našo organizacijo tudi v prihodnje napredovali.

Črno. (Razno.) Z ozirom na okolnost, da smo letos prvokrat tudi pri nas obhajali delavski praznik prvi majnik, si ne moremo kaj, da ne bi naknadno še omenili, da smo bili socialisti lahko tako brez skrbi kakor še nikoli. Menda bi nam sam hudič ne bi bil mogel kaj žalega storiti, stražilo nas je celi kup žandarjev, ki so seveda skriti čakali na tistega hudodelca, ki bi se nam s kakšnim hudobnim namenom hotel približati, da ga takoj nasadijo na bajonete. Ali je morda bilo narobe? Tega ne moremo verjeti, kajti da bi pričakovali, da bodo zavedni, organizirani rudarji na svoj praznik delali kakšne neumnosti, za tako neumne tudi žandarjev ne smatramo! — Hinavci in izzivači tudi pri nas še niso izumrli.

Našo majsko slavlje in shod je prišel ogledovati tudi pri delavstvu do sita znani nadkopač Jožef Štefan. Pravijo, da je prišel vleči na ušesa, da bi tem lažje po njegovi umazani navadi zopet koga pri predpostavljanih očrnil. Sicer bi bilo najboljšo, če bi se v prihodnjic vsakemu poznatemu ovaduhu kratkoma pokazalo vrata. Ta le Štefan na primer, je pri vsej svoji denuncijanski naravi tako neumen, da sliši v svoji neumnosti travo rasti. Iz majskih znakov si je ta žrtev svoje budalosti in pasje pohlevnosti, norce bril. No sreča njegova, da si noben pošten človek noče umazati roke, drugače bi jo bil za svoj umazan jezik že zdavni skupil. Ponosen je, ta omejenec tudi na to, da je član Südmärke. Ni nam treba povdarjati posebej, da za delavca in posebej še slovenskega delavca je sramota, da je ne more biti večje, če gre v svoji zarobljenosti in podpori društvo nemško nacionalnih fanatikov, koga nameni niso ravno čedni, vrhu tega pa še zasleduje tendence, ki se z delavskimi interesi nahajajo v diametralnem nasprotju. Ali naš »pri delavstvu nad vse priljubljeni« Štefan je pri Südmarki le radi tega, da se gospodom priljuje, fej! Svetujemo temu renegatskemu heilovcu naj zahteva, da bo Südmarka odpravila pasje marke, ki jih po naši vednosti nosijo njeni člani, in potem naj se še le obregne v naše majske znake, drugače pa jezik za zobmi! Nadalje bi še temu možiceljnu svetovali naj opusti usiljevanje »Štajerca« rudarjem, kajti »Štajerc« je list, katerega gospodarji so nemško nacionalni kapitalisti in špisarji, ki so in ostanejo zakleti sovražniki ne samo slovenskih temveč tudi nemških delavcev. Tak list torej, ki izvršuje na hinavski način judeževa dela, ravno tako kakor Štefan, ne spada med poštene delavce temveč med izdajice. Mi imamo naše poštene delavske liste »Rudarja« in »Zarja«. Z zloglasnimi listi ala »Štajerc«, ki spadajo v prostor za gotove namene, naj se nas na Koroškem pusti pri miru, razumeš Štefan! Če pa boš s tvojo trapasto Südmarko med nami še naprej rogovilili, ti bomo še nekaj povedali. Za enkrat bodi še povedano, da kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade. — Sporočiti imamo še veselo vest! Prodajalna našega konsumnega društva se prav lepo razvija: samo od 15. marca do prvega maja t. l. je pristopilo novih članov 113. In upanje imamo, da bo dosedanje število članov, ki presega že 300 tudi še nadalje naraščalo. Kako tudi ne? Blago v naši prodajalni je dobro, sveže in po zmerni ceni, ter vaga poštena. Ni torej čuda, da se rudarji polagoma zbirajo okoli nje, kajti dosti hitro so zapopadli, da je konsumno društvo otvorilo tukaj prodajalno za to, da bo edinole njim v korist in nikomur drugemu. Vsi smo prepričani, da bodemo imeli nad našim konsumno-zadružnim gibanjem ne le veselje, temveč tudi dobiček v vsakem oziru. Veseli pa niso naši nasprotniki, posebno tisti ne, ki so nam pred otvoritvijo prerokovali, da bo preje Meža nazaj v Koprivno tekla predno bodemo mi imeli konsumno društvo, ali na tisti ki so zopet dejali, da bomo en dan prodajalno otvorili, drugi dan pa zaprli. Na veliko žalost naših »prijateljev« pa je ravno narobe, naš konsum raste in se razvija, njegova podlaga je že tako utrjena, da bodo ysem našim nasprotnikom obrazi od žalosti popolnoma skisali predno Meža izpremeni svoj tok. — Konečno še omenjamo, da raste med našimi rudarji tudi za-

nimanje za strokovno organizacijo. Tudi tej je v zadnjem času pristopilo lepo število novih udov, za katere smo tudi že naročili »Rudarja«. Tudi tega smo veseli, kajti dobro vemo, da vse ostalo nam ni dosti koristilo če ne bi imeli močne strokovne organizacije, ki je podlaga vsemu napredku.

Ljubno - Seegraben. Alpiska montanska družba poskuša na vsakovrstne načine svoj itak velikanski dobiček na račun rudarjev še povečati. V to svrhu je uvedla v tukajšnjem premogovniku popolnoma nov zistem. V zadnjem času namreč vsak trenutek prestavlja obratne vodje iz enega kraja v drug. Boji se menda, da ne bi razmerje med obratnim vodjem in delavstvom ene in iste jame postalo prijaznejše. Sicer pa v kolikor pozna ta družba svoje obratne vodje, jih prestavlja iz tega razloga, ker ve, da skuša eden drugega v priganjanju delavcev prekašati. In res opažamo, da hoče vsak izmed gospodov obratnih vodij družbi dokazati, da se razume na izkoriščanje rudarjev boljše kakor pa njegov prednik. V Münzenbergu, kamor je bil pred kratkem prestavljen inženir Emil Kahr, na primer čutimo, da ta gospod kar se tiče kaznovanja rudarjev, svojega prednika daleč prekaša. Na črni tabli sedaj vsak dan lahko čitamo, da so kazni za vsako malenkost na dnevnem redu; neglede na to, ali je posamezni rudar kaj zakrivil ali ne. Največ se rudarje kaznuje radi nezadostnega polnjenja jamskih vozičev, pri čemer se ne jemlje nobenega ozira na to, koliko »bremzov« mora naloženi vozič prevoziti predno pride do cilja. In če še upoštevamo, da voziči pogostoma skačejo iz tira, tedaj da vsakemu človeku pamet, da se po dolgem tresenju naloženi premog v vozičku sesede in da na koncu svoje poti ne more biti več tako poln, kakor je prvotno naložen bil. Kriv ali ne kriv, takemu revežu, ki je skoraj bi rekli pri delu kri potil, se naloži po 2 kroni kazni, samo zaradi tega, ker vozič ni pridrdral na mesto tako poln, kakor se ga je bilo na odkopu naložilo. Nadalje se odtegujejo rudarjem od njihovega zaslužka tudi v slučaju, ako ni premog natančno sortiran; tudi tukaj se ne premisli, če rudarjem za to delo preostaja tudi potreben čas. Že pogojno delo (Geding) samo na sebi ne pripušča sortiranje tako natančno kakor si to gospodje žele, kajti pogojno delo je tako slabo plačano, da mora delavec napeti vse svoje moči, ako hoče priti količkaj na zaslužek, ki pa navzlic velikemu naporu nujnim potrebam rudarjev od daleč ne odgovarja. Tudi glede naprav lesenih ogrodij prihajajo novi izpremenjevalni ukazi, ako pa delavec zahteva kako odškodnino, tedaj se mu enostavno reč, da to spada k akordnemu delu, pri vsem tem pa se plača za tesarska dela tako malo, da ni mogoče vedeti, ali je namenjena kot odškodnina za zamujeni čas ali za kaj drugega, kajti pri najboljši volji tudi pri tem delu ni mogoče ničesar zaslužiti. Poleg tega je v kopelji v Münzenbergu na mestu tople, večinoma le mrzla voda, kar je vzrok, da rudarji vsled prehlajenja pogostoma zbole. In ker gospoda ta nedostatek ne smatra za potrebno odpraviti, za to se raje poslužuje drugih izgovorov, ter ponavadi reče istim, ki so zboleli, da so bolni od pijanosti. Dopusta rudarjem nočejo tudi dovoljevati, raje vidi gospoda, da delavec vzame bolniški listek, ali pa da brez dovoljenja ostane doma in mu za to lahko zopet nalože kazen. Ker pa se kopiči toliko kazni, je družbo sram, zato skuša stvar v javnosti opravičevati, češ največ moramo rudarje kaznovati radi »modrega« (plavanja). S tem bi namreč gospoda javnosti rada dopovedala, da družba delavcev za vsako malenkost ne kaznuje, ampak da so delavci sami krivi teh kazni, ker bi na mestu dela najraje le pohajkovali. Ker pa se kaznuje rudarje večinoma radi nezadostnega nalaganja vozičev in sortiranja, mora človek priti do prepričanja, da se vrši vse to po zistemu, ki ga je družba uvedla, k čemur pride še okolnost, da en obratni vodja drugega v tem oziru skuša prekašati, najbrže z namenom, da se na zgoraj prikupi. Fej takemu odlikovanju. Končno bo vendarle stvar rudarjev, da ukrenejo vse potrebno, da tako oduševstvo od strani nad vse bogate Alpske montanske družbe preprečijo. Da to dosežejo, je prvi pogoj pristop v strokovno organizacijo.

Raibl. Treba je, da pribijemo nekoliko postopanje vodstva tukajšnjega rudnika, ki je last svetovnoznane delavskega izkoriščevalca grofa Henckla. Do sedaj na primer se je nočni ših od sobote na binkoštno nedeljo redno opuščaj, delavcem to noč ni bilo treba hoditi na delo. To pot pa je mojster v pralnici, Reichman, na vsak način hotel obratnemu vodji pokazati, kako zna z delavci postopati. Reichman je torej

svojo namero naznanil delavkam, namreč, da bodo morale priti na ših, in ko so mu te naznanile, da izmed tistih, ki stanujejo izven Raibla, ne bo nobene, je ta olikanec delavke na prav sirov način takole nahrulil: »Tiste, ki ne pridejo na ših, bom vsako za eno krono kaznoval, ali pa jim dam bukvice, in potem pa naj gredo, kamor bodo hotele!« Na to surovost so delavke odgovorile na prav razumljiv način in sicer tako, da ni prišla na ših prav nobena. Da zakrije Reichman svojo blamažo, je pustil do šeste ure zvečer stroje v obratu teči, delalo pa je do tega časa le nekaj delavcev; ob 6. uri je na to pustil vse skupaj ustaviti. Kaj pa, ko bi Reichman, ki se drugače tako dobro razume na priganjanje delavcev, na mestu sekatur, enkrat izpregovoril tudi kako besedo delavcem v korist. Ne škodovalo bi na noben način, ker dnevne plače 1 krona 60 vin do 1 K 80 vin. so pri težkem in zdravju škodljivem delu, ki ga morajo delavke v prid gosposke bisage opravljati, tako malenkostne, da je kar strah; in bi bila regulacija teh plač — ako jih smemo tako imenovati — navzgor že zdavnaj potrebna. Ljubi mojster naj torej, kadar bode prihodnjič pred gospodom inženirjem na pasje ponižen način mihal z repom, tedaj naj mu tudi dopove, da je povišanje plače potrebno. Za rudarje in delavke pa velja deviza: v organizacijo! Pristopite do zadnjega Uniji rudarjev, da se boste mogli proti raznim šikanam braniti. Dne 17. maja je v tukajšnjem rudniku grofa Henckla pri delu zasulo 17letnega delavca Ivana Kenda, izgrebli so ga mrtvega.

Shodi.

Idrija. V nedeljo dne 8. junija 1913 se vrši v bivšem rudniškem gledališču ob 9. uri dopoldne javen rudarski shod, ki mu bo dnevni red: 1. Stališče idrijskih rudarjev z ozirom na sedanji plačilni pravilnik. 2. Gospodarski položaj in rudarske plače. Poleg drugih bo na shodu poročal tudi sodrug Tokan iz Ljubljane. Tovarishi, rudarji, udeležite se shoda v čim večjem številu.

Zahtevajte v vseh rudarskih krajih v vseh gostilnah „Rudarja“ in „Zarjo“!

Razne vesti.

Voitsberg. Inženir Avgust Richter tukajšnjega premogovnika se je dne 24. maja v jami v obrazu in obeh rokah tako oparil, da so morali težko poškodovanega prenesti v bolnišnico.

V St. Janžu na Dolenjskem se je razšla tamošnja delniška premogokopna družba. Potrebnovala bi baje, ako bi hotela premogovno podjetje nadaljevati, pol milijona kron in tega denarja menda ultra-narodnjaki, ki so bili pri tem podjetju izprva v večini udeleženi, ne morejo spraviti skupaj. Kak ogrski čifut, ki se zna St. Janškega premogovnika prav po ceni polastiti, si bo tudi prometni kapital že znal preskrbeti. Majka Slovenija, zakrij si nad slovensko podjetnostjo obraz.

Nezgodno zavarovanje rudarjev. V torek se je sešel rudarski oddelek industrijskega sveta in razpravljaj o nezgodnem zavarovanju rudarjev. Premogarski kapitalisti, ki so v tem svetu, so sklenili vse polno sklepov, ki bi prav močno poslalsali vladno predlogo, če bi obveljali. Sklenili so: od nezgodnega zavarovanja se izključijo delavci v petrolejskih rudnikih; načelstvo nezgodne zavarovalnice rudarjev naj bi bilo sestavljeno tako, da pripade dve tretjini članov načelstva podjetnikom, ena tretjina rudarjem. Najlepša želja premogarskih izkoriščevalcev je pa, da naj rudar pride ob rento nezgodne zavarovalnice tedaj, če ima pravico do te rente in do provizije iz bratovske skladnice. Tem gospodom bo treba v državnem zboru pošteno posvetiti.

Za 150.000 stavbinskih delavcev so pred pred tremi tedni strokovne organizacije stavbinskih delavcev na Dunaju sklenile triletno delovno pogodbo, ki je za delavce jako ugodna. Izvršila je to moč organizacije.

Morilec sodruga Schuhmeierja, zloglasni krščanski socialc Pavel Kunschak, brat znane krščansko socialnega kričača Leopolda Kunschaka, je bil dne 20. maja 1913 pred dunajskim porotnim sodiščem obsojen na smrt na vislice.

Samomor anarhista. Morilec grškega kralja Jurja, anarhist Schinas, je skočil iz okna ječe v Solunu in obležal takoj mrtev na kamenitem tlaku dvorišča.

»Naši Zapiski«, socialistična revija, leto X. št. 3—4. S to številko so postali »Naši Zapiski« social. revija. Iz bogate vsebine omenjamo: Henrik Tuma — Naš program. Henrik Tuma — Karl Marx. Karl Marx o balkanskem vprašanju. Sveten Jakšič — Politične prilike u Bosni in Hercegovini poslije aneksije. Prepeluh-Abditus — Socializem državi. Ada Kristanova — O ženskem gibanju. Anton Dermota. — Rėvolucija-evolucija-reformacija. M. Čobal, Združevanje rudniškega kapitala. R. Golouh — Marx. Pregled. — »Naše Zapiske« vsem, ki se zanimajo za probleme socializma, najtopleje priporočamo. Izhajajo mesečno in stanejo za vse leto 5 K, za organizirane delavce in dijake 3 K 60 vin. Naročajo se pod naslovom »Naši zapiski«, Gorica.

»Ženski list«, glasilo slovenskega socialističnega ženstva je izšel in ga priporočamo vsem sodružicam in sodrugom. Njegov namen je zbuhati naše ženstvo in je vzgojiti v razredno zavedne bojevnice socialne demokracije. Izhajal bo vsako prvo soboto v mesecu in velja do konca leta 1913. osemdeset vinarjev, posamezne številke pa po deset vinarjev. Naroča se ga pa lahko tudi pod naslovom: Uprava »Ženskega lista« v Ljubljani. Frančiškanska ulica 6.

Jadranska razstava. V soboto, dne 3. maja t. l. je bila na Dunaju otvorenja Jadranska razstava. Namen ji je, vzbuditi zanimanje za našo lepo Adrijo in za dežele ob njej ter pokazati svetu, kaj zmoremo v pomorski tehniki in v vseh zadevah, ki se tičejo morja. Otvoril jo je protektor nadvojvoda Franc Ferdinand. Jadranska razstava je velikanska, krasno urejena in vzbuja občo pozornost. Nahaja se v Pratur in sicer v Rotundi in okrog nje.

Kaj mora storiti zadrugar, če pri zadrugi ni kaj prav? Nekateri člani naših zadrug mislijo, kadar zvedo za kako napako pri zadrugi, da morajo takoj v gostilno in okrog ljudi, da bo ja vsakdo takoj zvedel važno novico. Novica se dostikrat izkaže, da je bil samo nesporazum, da v resnici ni nič hudega, samo kaka malenkost, niti pipe tobaka vredna; zadruga je pa vendar navadno bolj ali manj oškodovana. Kadar se kakemu članu pri zadrugi ne zdi prav, naj gre h predsedniku ali drugim članom načelstva, da stvar preiščejo, pojasnijo in če treba, popravijo. Če bi našel pri članih načelstva gluha ušesa, naj se obrne na nadzorstvo in, če bi tudi tu ne imel sreče, naj spravi stvar na občni zbor; tu se bo stvar gotovo uredila. Člani dobrih družin poravnajo vse spore doma, noben sosed jih ne izve, člani dobrih zadrug poravnajo sporne zadrugne zadeve v zadrugi, sami med seboj; kaj briga taka stvar celi ostali svet. Tudi v tem oziru je prava zadruga podobna — dobri družini. Člani konsumnih društev, zapomnite si to.

Razstrelba. V smodnišnici v Petersburgu se je razstrelilo 50.000 kg smodnika. Dve delavki sta bili ubiti.

Velik požar na Japonskem. Severno-japonsko mesto Hakodate je pogorelo. Velikanski ogenj je baje več kot 2000 hiš vpepeli!

Antonin Mertlik

v Úpice (Češko)

razpošilja po povzetju vsake vrste platno, volнено blago za razne hišne potrebe po želji 30 do 40 metrov komad za 15 do 20 kron. Zahtevajte vzorce in cenik.

L. Jax & sin
Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „Adler“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastoj in franko.

Priporočamo našim KOLINSKO CIKORIJO!
-- gospodinjam --
== iz EDINE Slovenske Tovarne v Ljubljani ==